

Verzet en overgave

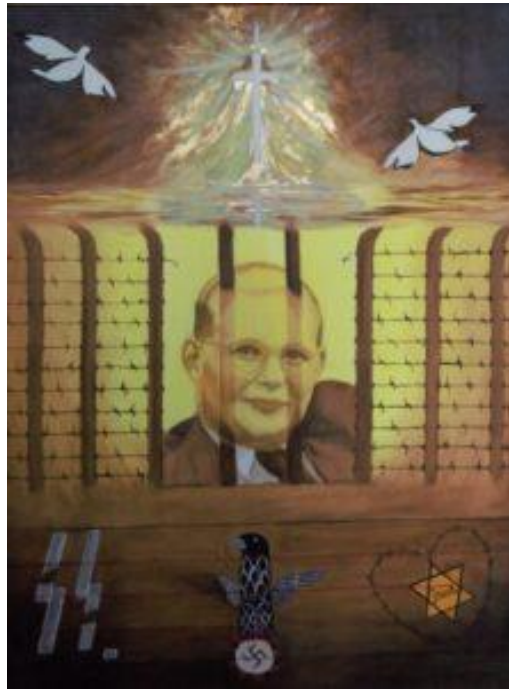
Onder die titel organiseerde de kunstcommissie een expositie in de Zuiderkerk met als aanleiding het werk van Dietrich Bonhoeffer. Negen schilders uit eigen kring lieten zich inspireren door zijn werk. Een groep gemeenteleden bereidde zich voor op een in april te maken Bonhoeffer-reis, er waren gespreksavonden naar aanleiding van werk van Bonhoeffer en een aantal van de schilderijen uit de expositie zouden een plaats krijgen in de vespervieringen op de woensdagavonden in de veertigdagentijd. De komst van het Coronavirus zette een streep door veel van deze activiteiten. Door middel van een foto-reportage proberen we iets van de expositie in beeld te brengen. Bij een aantal schilderijen werd verwezen naar gedichten van Bonhoeffer. Voor belangstellenden: die zijn te vinden in het boekje “Geborgen en getroost”, uitg. Kok-Utrecht, ISBN 978 90 435 2770 5, € 16.99.

75 jaar na de bevrijding, tijd om te herdenken. We denken terug aan die periode van oorlog, geweld, maar ook verzet tegen het fascisme. Het verzet was niet alleen in de bezette gebieden, maar ook in het land van de bezetter: Duitsland. Een van de mensen van het Duitse verzet was de theoloog, dichter en denker Dietrich Bonhoeffer. Hij werd beschuldigd van landverraad en gevangengezet vanwege zijn betrokkenheid bij de aanslag op Hitler in juli 1944. Drie weken voor het einde van de oorlog, op 9 april 1945, wordt hij opgehangen. Het gevangenisleven leidde tot een diepe overdenking van het menselijk leven en de verhouding tot God. Hij schreef: “ons christen-zijn zal slechts bestaan uit twee elementen: bidden en onder mensen gerechtigheid doen.”

De expositie startte met de veertigdagentijd. Een periode van bezinning op het lijden van Christus en in de wereld. Dietrich Bonhoeffer is zo'n voorbeeld van iemand die moest lijden, om geweld en overheersing te bestrijden en te pleiten voor vrede en gerechtigheid onder de mensen.

Henc Valkema;

Dit schilderij verwijst naar de gedichten 'Goede machten', 'Stadia op de weg naar de vrijheid' en 'Verleden'

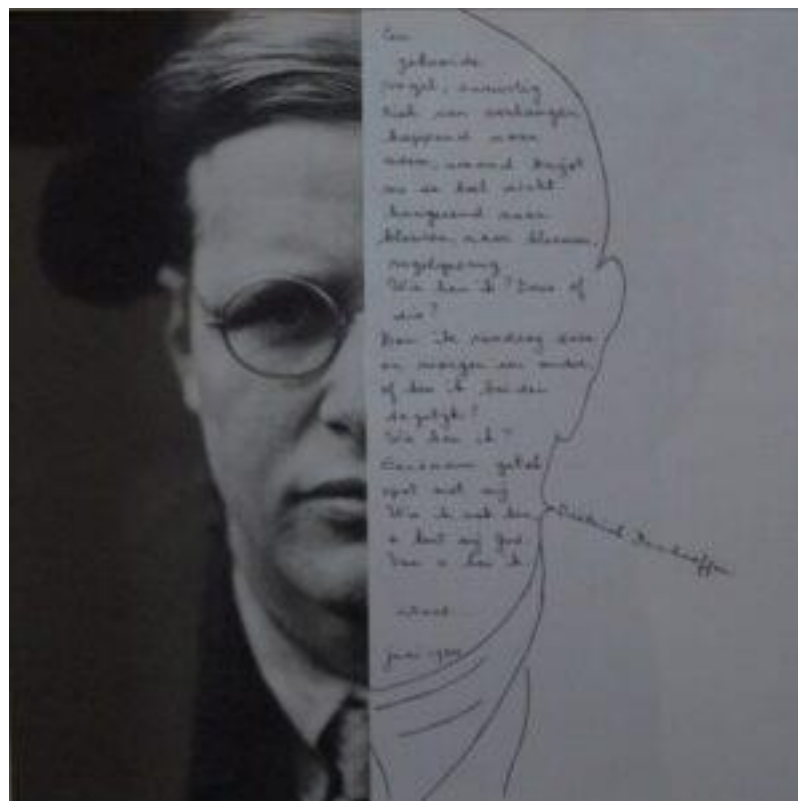
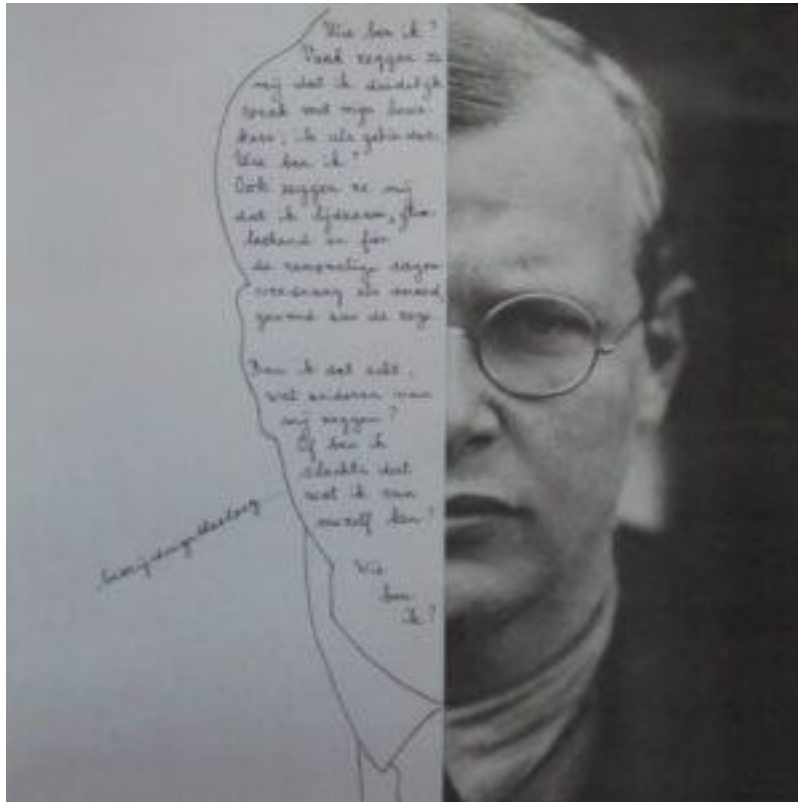
Guus Köster;

weet – vergeet – geweten – gewetenloos

Ria Bosch;

Deze collages verwijzen naar het gedicht 'Wie ben ik?'

Klaas de Jong

Het kwade zal het nooit van het goede winnen.

Het sterke wortelstelsel met vernielde en gebroken takken, je zou zeggen het is gebeurd, maar toch gaat het leven verder. Zie de uitbundig bloeiende bloesem.

De symboliek van deze schilderijen herleeft weer in deze tijd van corona, nl. de vijand die zijn verwoestende werk doet, toch zal alles weer herstellen!

Klaas de Jong
Een vaste burcht is onze God

Bonhoeffer leeft nog steeds onder ons. Regelmatig komen zijn liederen en gedichten aan ons voorbij. Daarom het orgel wat zijn muziek laat horen, het engelenzang. De trompetnarcissen beelden het tijdstip uit van zijn overlijden.

Klaas de Jong

Het zijn meestal de onschuldigen die gepakt en neergeslagen worden. Door de nacht van smart en zorgen, deze tekst moet slaan op het leven van Bonhoeffer, maar het lijkt wel of de tijd zich herhaalt, vechten tegen de onzichtbare vijand: corona. Dit schilderij moet de situatie uitbeelden van de tijd waarin Bonhoeffer heeft geleefd, de jaren '40-'45.

Een kudde schapen onderweg, niet bewust van het naderende onheil. Het gemene prikkeldraad, een bloeddorpen wolkenlucht en een Herder die niet alles kan voorkomen, en dan de wolf die zijn kans grijpt. Veel bloedverlies. Eén van de vele onschuldigen die gepakt en gedood zijn: Bonhoeffer. Waarom?? Maar dan is er toch het Licht dat gloort.

Tryntsje Kok

Acrylschilderij gemaakt n.a.v. gedicht 'Verleden'

Bonhoeffer schreef dit gedicht vanuit het donker tijdens zijn gevangenschap. Daarom dacht ik vanuit een donkere achtergrond dit te maken. Het ontwerp kwam via Internet aan mij voorbij in de week dat ik samen met mijn zussen ging waken bij mijn moeder. Een bijzondere week met veel herinneringen en liefdevolle gesprekken over het verleden.

Ik had een mooie jeugd met mijn drie broers en drie zussen. Mijn grote liefde Marten ontmoet en samen drie dochters gekregen. Verhuizen naar Noord-Holland.

Wat een mooie tijd met drie opgroeiende kinderen.

Dan komt er ziekte in ons gezin. Onze lieve man en vader komt na een ziekbed van 7 maanden te overlijden. Een schaduw in ons leven. En toch een hele bijzondere tijd.

Na deze schaduw moeten wij verder... en proberen weer evenwicht te vinden in ons leven. Met dit Ying Yang schilderij wil ik laten zien dat er vanuit het donker weer evenwicht kan komen.

“Want zonder schaduw is er ook geen licht”

Natuurlijk zijn er schaduwrijke dagen in een ieders leven. Als de zonnige kant maar weer de overhand mag krijgen. Net als in de natuur... evenwicht en vertrouwen.

Ik open mijn handen en ben bewust van nieuwe dingen.

Het VERLEDEN mag er zijn met zijn verdriet ... maar de toekomst ligt open voor iets nieuws.

Maja de Haan

Schilderij, gebaseerd op het gedicht 'Stemmen in de nacht'

“Verzet en overgave” is de titel van een boek van Bonhoeffer. Ik wist niet veel van hem en ben me wat verder in zijn gedachtegoed gaan verdiepen. De uitbreking van het Coronavirus zette onze wereld op zijn kop en mij ook en Bonhoeffer raakte wat op de achtergrond. Mijn inspiratie voor het schilderij haalde ik uit het werkschrift ‘Bonhoeffer 75’. Tijdens het schilderen volgde ik de uitzending van de herdenkingsbijeenkomst in Auschwitz met alle indrukwekkende sprekers, die Auschwitz overleefd hebben. Verbijstering, ongeloof en woede om wat mensen elkaar aan kunnen doen, waren de gevoelens die mij in beslag namen. Waar is de hoop, waar is het licht? Zelfs als de oorlog uitzichtloos is en de capitulatie nabij worden mensen nog gedood. Vanuit deze gevoelens is mijn schilderij ontstaan.

Corrie Koopmans beschrijft de nachtelijke stemmen in Tegel (de gevangenis waar Bonhoeffer gevangen zat), de angst die ons allen beklemmt in nachtelijke uren, zo:

*Door de wanden steken handen die naar iets tastbaars willen grijpen.
Aan het gewelf zijn ogen ingetekend en iedere tel drupt er een traan. Overal ontdek ik monden met een langgerekte schreeuw*

en Bonhoeffer schrijft:

*De nacht lijkt schuldig aan het onrecht onzer dagen.
Ze is het niet. De ware schuldigen zijn zij
die 's nachts beramen wat het licht niet kan verdragen,
En medeschuldig aan het onrecht, dat zijn wij
Wie heeft gezwegen toen hij iets had moeten zeggen
wie weggekeken heeft toen hij had moeten zien
Die heeft de ander, die heeft God iets uit te leggen... ..*

Woorden ter inspiratie.

*Op het schilderij heb ik een stuk van de Berlijnse muur geschilderd. Door een spleet in de muur een mens die niet kan en wil zien en schreeuwt vanuit onmacht om zoveel lijden.
Een gevangenisgang met machteloze vuisten die de tralies omklemmen, schreeuwende monden op de muren en ogen waaruit tranen druppen aan het gewelf.
Verzet, schreeuwen en huilen om zoveel leed.
De gevangenisgang eindigt in licht als teken van hoop en overgave, wat Bonhoeffer prachtig verwoordde:*

*“Buiten gaat door de velden
jubelend een zomermorgen voorbij.
Nog zonder mij.*

*Broeder we houden vol
tot na de lange nacht
onze dag begint”.*

*Soms heb ik alleen aan verf en penseel niet genoeg. Dan heb ik een stuk houtskool nodig waarmee ik driftig lange expressieve lijnen in het werk zet. Ze zijn hier en daar nog zichtbaar.
Ook nu in deze “Coronatijd”, verzet en angst, maar ook liefde en hulp.*

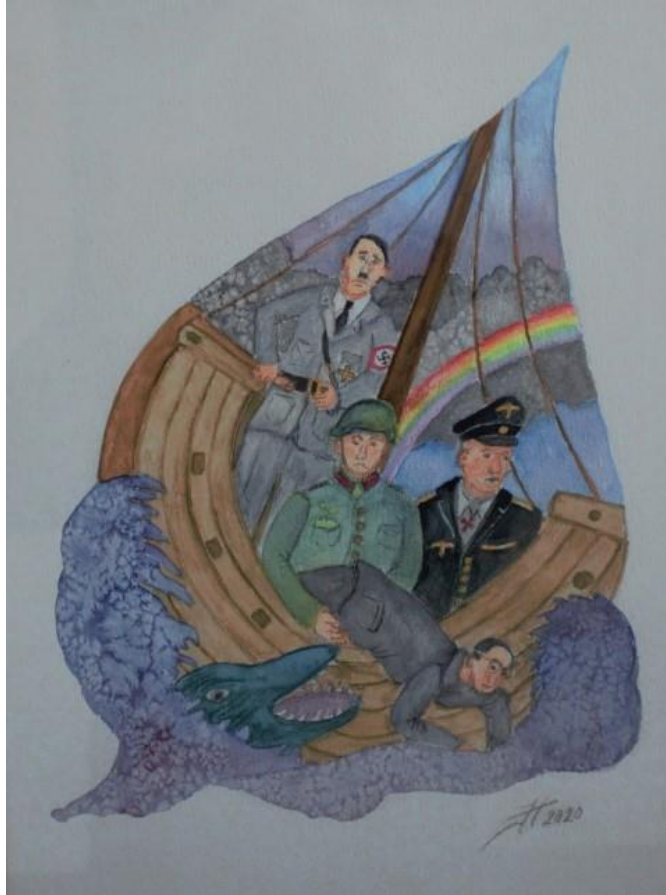
Laten we de liefde en hoop aan elkaar doorgeven en vertrouwen dat het goed komt.

Laten we elkaar bemoedigen en blij zijn met alle kleine dingen die we elke dag beleven waar we dankbaar voor mogen zijn.

Een volgend schilderij zit al in mijn hoofd. Het doek is opgespannen en ik begin eraan: een metafoor over de weg die we mogen gaan.

Jaap Hoekstra

Aquareel, gebaseerd op het gedicht 'Jona: "moderne versie van het verhaal over Jona in de vorm van een waterdruppel"'

De 13e-eeuwse Perzische dichter Rumi maakte dit bijzondere gedicht over een waterdruppel:

*Je bent niet een druppel in de oceaan,
je bent de hele oceaan in een druppel.*

Wij kennen in onze taal ook een aantal zegswijzen over een druppel, bijvoorbeeld:

De druppel die de emmer doet overlopen of: een druppel op een gloeiende plaat.

Meestal komen we in VERZET als teveel druppels onze emmer doen overlopen en kiezen we voor OVERGAVE indien er te weinig druppels beschikbaar zijn om een gloeiende plaat te doen afkoelen.

Onderstaand couplet uit Bonhoeffers 'Lied van de opvarenden' gaf mij inspiratie voor deze aquarel:

*Wie spreekt verlossend een voor allen
laatste en beslissend woord?
Wie is bereid om diep te vallen?
Wie roept: werp mij maar overboord?*

Yvonne Noorman

Tweeluik, gebaseerd op het gedicht 'Verleden' Wat ziet u? – Wat denkt u? – Wat vraagt u zich af?

Deze 3 vragen had ik de aanwezigen willen stellen tijdens de vesper met sobere maaltijd. Het is er niet van gekomen.

Als de kunstcommissie een oproep doet om een thema te verbeelden, doe ik graag mee. Ik kan niet anders. Niet omdat ik vind dat ik mooi kan schilderen maar omdat ik vanuit een intrinsieke motivatie het thema wil verbeelden. Ik houd van de gesprekken die de verbeelding oproept. Wat ik maak, zegt veel over mij maar ik ben ook benieuwd naar wat u als toeschouwer ziet in mijn verbeelding. Hoe u kijkt en wat u ziet, zegt weer veel over u. En ik ben daar nieuwsgiering naar. Door samen naar verbeeldingen te kijken en hierover in gesprek te gaan komt er verbinding tot stand.

In de gedichten van Bonhoeffer die ik las werd ik niet alleen geraakt door zijn wanhoop, verbittering en vrees maar zeker ook door zijn geloof, de liefde en de hoop die hem overeind hielden. Wij zitten niet als Bonhoeffer letterlijk in gevangenschap maar omdat wij net als hij mens zijn, hebben wij te dealen met dezelfde thema's. Er zijn zoveel situaties, gedachten die ons figuurlijk gevangen houden.

Zijn getuigenis dat wat er ook op je afkomt, het door geloof in God te dragen is, vind ik zowel een hele lastige als interessante...

Hoe is dat voor u?

Annet Langedijk

Schilderij, gebaseerd op het gedicht 'Wie ben ik?'

*Vrijheid
verantwoordelijkheid
medemenselijkheid*

*in denken
en gedrag*

*Gevangen
in een oogopslag*

Zo op het eerste gezicht zie je in dit schilderij een zelfverzekerde, oprechte en krachtige man die staat voor zijn waarden. Maar door het gedicht 'Wie ben ik', dat in de tralies is verweven en dat Bonhoeffer in juni 1944 schreef toen hij gevangen zat, maak je kennis met zijn twijfels, eenzaamheid en onrust.